

Talonpoikien historiaa

Ahvola - Seitsola kylät ja Viipuri 1500–1945

Historiallisessa tietokirjassa tarkastellaan elämää talonpoikien näkökulmasta ruotsalaisten ja venäläisten aatelisten ja sotilashallintojen alaisuudessa.

Kirja ilmentää neljän eri suvun talonpoikien elinkaarien avulla asumista ja toimeentuloa vuosisatojen aikana Viipurin läänin kylissä ja Viipurissa. Talonpoikien suurperheet elivät maataloudesta, vetotaloudesta sekä eränkäynnistä ja kalastuksesta kylillään savupirteissä. Kustaa Vaasan jyrkkä kielto käydä kauppaa maaseudulla pakotti talonpojat osto- ja myyntimatkoille Viipuriin.

Kaupunkiin muodostuikin porvaristoa maalta muuttaneista talonpojista, jotka hyödynsivät kaupankäyntiään entisten asumiskyliensä suhteiden avulla. Oikeustoimilta ei välttytty.

Vuonna 1570 käynnistynyt 25-vuotinen sota sai aikaan moninaisine tuhoineen Karjalan kannaksesta ja Viipurista yhden ”päänäyttämön”, vaikka Venäjän ja Ruotsin tavoitteiden kohteena oli Liivinmaan hallinta. Talonpojat pakenivat piilopirtteihin, taistelivat sekä kotiensa puolesta että osallistuivat kuninkaan kostoretkiin Venäjälle. Kyliemme talonpoikia oli ratsumiehinä sissipäällikkö Tuomas Teppoisin lippueessa vuoteen 1617 asti.

Jaakko De la Gardien joukoissa vuodesta 1609 alkaen karjalaiset talonpojat olivat mukana valtaamassa sekä Moskovaa, Käkisalmea että Novgorodia – kuninkaan johtamien ruotsalaisjoukkojen olleessa samaan aikaan rintamalla sodassa Puolaa ja Tanskaa vastaan.

Ruotsin valtiopäivien päätöksillä 1600-luku toi kannakselle Ruotsin ylhäisaateliset, joille kuningas oli antanut talonpoikien omistamat tilat ja kylät lahjoitusmaiksi- talonpoikien jäädessä sinne renkeinä, työläisinä tai lampuoteina sotaan lähtövelvoittein isäntien ja heidän kartanoherrojen tahtotilojen mukaan.

Kustaa II Adolfin käynnistämät 30-vuotisen sodan tapahtumat veivät karjalaiset talonpojat Inkerinmaan ja Baltian linnoitusten miehistöiksi sekä sotaan Saksaan.

Suuri Pojan sota 1700, vasta muodostettu ruotujakolaitos ja nuori kuningas Kaarla XII veivät puolestaan Karjalan talonpojat taisteluihin Narvaan, Riikaan ja Pultavaan.

Vuonna 1710 Pietari Suuren joukkojen vallattua Viipurin ja Käkisalmen, lahjoitusmaaisännät vaihtuivat venäläisiksi, jotka maaorjiin tottuneina pyrkivät orjuuttamaan myös vallattujen kylien talonpojat. Viipurin linnan Pyhän Annan Kruunun rakentamiseen määrättiin valloitetulle alueelle jääneet karjalaiset talonpojat jatkuvaa vuorotyöhön hevosineen 10 vuoden ajaksi. Lisäksi rasitteena talonpojilla oli venäläissotilaiden linnaleirit väkivallantekoineen, venäläiskauppiaat, joille maakauppakielto oli tuntematon käsite sekä siviilihallinnosta piittaamaton sotilashallinto.

1800-luvulla Suomen suuriruhtinaskunnan syntyminen ja Aleksanteri II:n merkittävät yhteiskunnalliset uudistukset sekä hyväksymä Elinkeinotoimintalaki 1879 vapauttivat talonpojat orastavasta maaorjuudesta ja muun muassa pakollisesta maakauppakiellosta.

Venäjän vallankumoukset vuosisadan vaihteessa toivat maallemme itsenäisyyden ja loivat vapaussodan / sisällissodan jälkeen uuden vapaan elämänlaadun yhdessä Jääsken ja Antrean voimakkaan kehittymisen myötä. Talvisota, välirauha ja jatkosota johtivat sitten aikanaan poismuuttoon itsenäisen Suomen puolelle.

Jyrki Ahvonen